

Uredba o zaštiti osobnih podataka

1. Uvod

U današnje je doba Velikih Podataka u tijeku razvidna evolucija iz tzv. informacijske ekonomije koja je usredotočena na sadržaj i usluge za potrošače, na tzv. podatkovnu ekonomiju gdje podaci većinom teku između niza aktera koji nisu ljudi, a koji te podatke obrađuju i to često u realnom vremenu. Ta se evolucija dodatno širi s razvojem interneta stvari. Podatkovna ekonomija gradi se na uspostavi podatkovnih vrijednosnih lanaca i ovisno o mogućnostima korištenja, agregiranja i obrade podataka iz različitih izvora u automatiziranom obliku. Stoga pravni okvir koji utječe na protok podataka ima izrazito jak učinak na obradu Velikih Podataka (osim zaštite osobnih podataka ovdje je bitan niz propisa poput prava intelektualnog vlasništva i propisa kojima se uređuje pristup i ponovno korištenje informacija javnog sektora i dr.). U tom kontekstu Lammerant i De Hert utvrđuju da su „vizije toga kako tehnologija mijenja ekonomske procese važni pokretači pravnih promjena“.¹

Navedeni pokretači posljednjih su godina posebno aktualni kada je riječ o prepoznavanju potrebe osvijestene prilagodbe razvoja legislative EU-a u području zaštite osobnih podataka.

Stoga se, kada je riječ o rezultatima te prilagodbe, na prvome mjestu ističe 2016. godine

¹ Lammerant, Hans; De Hert, Paul, Visions of Technology - Big Data Lessons Understood by EU Policy Makers in Their Review of the Legal Frameworks on Intellectual Property Rights, Access to and Re-use of PSI and the Protection of Personal Data, u: Gutwirth, Serge; Leenes, Ronald, De Hert, Paul (ur.), Data Protection on the Move - Current Developments in ICT and Privacy/Data Protection, Law, Governance and Technology Series - Issues in Privacy and Data Protection, vol. 24., Springer Science+Business Media Dordrecht, 2016., str. 163-194, na str. 164, 166.

donesena *Uredba 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka* (Opća uredba o zaštiti podataka, dalje u tekstu i kao: Uredba)² koja utvrđuje tehnološki neutralna pravila u pogledu obrade osobnih podataka pojedinca i njihova slobodna protoka. Tim se pravilima štite temeljna prava i slobode pojedinaca, a posebno njihovo pravo na zaštitu osobnih podataka.

Uredba je usvojena 24. svibnja 2016. godine, a primjenjuje se u državama članicama EU-a pa tako i u Hrvatskoj od 25. svibnja 2018. godine.³ Tada će Uredba zamijeniti trenutno važeću *Direktivu 95/46/EZ o zaštiti pojedinaca u pogledu obrade osobnih podataka i slobodnog kolanja takvih podataka* (dalje u tekstu: Direktiva)⁴ koja je u Republici Hrvatskoj implementirana kroz odredbe Zakona o zaštiti osobnih podataka.⁵ Za razliku od Direktive, kao pravni instrument Uredba se primjenjuje izravno u svim državama članicama i u cijelosti je obvezujuća.

Istraživanje u ovom radu nadovezuje se na rezultate prošlogodišnjih istraživanja u pogledu novog europskog pravnog okvira zaštite osobnih podataka. Budući da je donesena kao Uredba jasna je intencija novih pravila da se postigne maksimalno ujednačenje do danas u značajnoj mjeri rasejpkanih pravila zaštite osobnih podataka u domaćim zakonodavnim okvirima država članica EU-a koji se temelje na Direktivi. Osim toga, novim se pravilima izričito propisuje njihovo ekstrateritorijalno područje primjene pa i sa potencijalno globalnim učinkom, osobito kada je riječ o online poslovanju u kontekstu kojeg se obrađuju osobni podaci ispitanika u EU-u. Uvodno se analiziraju osnovni pojmovi koji su ključni za nastavno

² Službeni list Europske unije (dalje: SL) L 119, 04.5.2016, str. 1–88.

³ Članak 99. Uredbe.

⁴ SL L 281/31, 23.11.1995. – posebno izdanje na hrvatskom jeziku: 13/Sv. 007, str. 88-107., kako je izmijenjena Uredbom br. 1882/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. rujna 2003. o prilagodbi odredbi u vezi s odborima koji pomažu Komisiji u obavljanju njezinih provedbenih ovlasti predviđenih aktima koji podliježu postupku iz članka 251. Ugovora o EZ-u, s Odlukom Vijeća 1999/468/EZ, SL L 284/1, 31.10.2003. – posebno izdanje na hrvatskom jeziku: 01/Sv.16, str. 96-148.

⁵ Narodne novine br. 103/03., 118/06., 41/08. i 130/11.; 106/12 – pročišćeni tekst.

ispitivanje materijalnog i teritorijalnog područja primjene Uredbe. Pritom se vrši i usporedni pregled razlika i sličnosti u odnosu na trenutno još važeću Direktivu, uključujući tumačenja iste od strane Suda EU-a, gdje je potrebno. Osobito u svjetlu proklamiranih ciljeva Uredbe i razloga radi kojih je donesena daje se i kritički pregled pojedinih otvorenih pitanja u vezi s primjenom u radu analiziranih pravila u praksi.

2. Osnovni pojmovi bitni za utvrđivanje područja primjene Uredbe

U prošlogodišnjem istraživanju u okviru projekta ispitala sam razlike pojma osobnog podatka prema Uredbi u odnosu na Direktivu i ukazala na bitnije izmjene koje u tom smislu predstavljaju novo uneseni primjeri identifikatora poput podataka o lokaciji i mrežnih identifikatora, na temelju kojih je moguće identificirati pojedinca. Tako je pojedinac čiji se identitet može utvrditi prema Uredbi ona osoba koja se može identificirati izravno ili neizravno, osobito uz pomoć identifikatora kao što su ime, identifikacijski broj, podaci o lokaciji, mrežni identifikator ili uz pomoć jednog ili više čimbenika svojstvenih za fizički, fiziološki, genetski, mentalni, ekonomski, kulturni ili socijalni identitet tog pojedinca.⁶

Nadalje, pri ispitivanju tumačenja pojma osobnog podatka prema Direktivi sukladno novijoj praksi Suda EU-a⁷ utvrđen je pristup Suda koji kroz primjenu dodatnih pojašnjenja tj. razloga (iako ista ne proizlaze i iz operativnih odredbi tj. članaka Direktive) bitno širi pojam osobnog podatka (i) kada je riječ o mogućnostima neizravne identifikacije pojedinca u mreži.⁸ Definicija osobnog podatka prema Uredbi ne odstupa u tom smislu od one utvrđene Direktivom, kako se ista tumači u praksi Suda EU-a. Takva, može se reći kontekstualna

⁶ Članak 4, točka 1. Uredbe.

⁷ C-582/14, Patrick Breyer protiv Savezne Republike Njemačke, EU:C:2016:779.

⁸ Time se u osnovi potvrđuje još 2007. godine doneseno mišljenje o pojmu osobnog podatka od strane radne skupine članka 29., vidi: Article 29 Data Protection Working Party, Opinion 4/2007 on the concept of personal data, 01248/07/EN, WP 136, 20. lipnja 2007.

priroda pojma osobnog podatka, zadržana je i u Uredbi.⁹ Uredba, naime, utvrđuje, u istoj mjeri i na isti način kao i Direktiva (isključivo u dodatnim pojašnjenjima tj. razlozima) kako se kod ispitivanja toga može li se identitet pojedinca utvrditi trebaju uzeti u obzir sva sredstva radi izravnog ili neizravnog utvrđivanja identiteta *za koja je po svemu sudeći izgledno da ih voditelj obrade ili bilo koja druga osoba može upotrijebiti*. Kako bi se utvrdilo je li po svemu sudeći izgledno da se koriste sredstva za utvrđivanje identiteta pojedinca, trebalo bi uzeti u obzir sve objektivne čimbenike, kao što su troškovi i vrijeme potrebno za utvrđivanje identiteta, uzimajući u obzir i dostupnu tehnologiju u vrijeme obrade i tehnološki razvoj.¹⁰

Navedeno se primjenjuje i u digitalnom okruženju u kojem pojedinci mogu biti pridruženi mrežnim identifikatorima koje pružaju njihovi uređaji, aplikacije, alati i protokoli (npr. IP adrese, identifikatori kolačića, oznake za radiofrekvencijsku identifikaciju). Tako mogu ostati tragovi koji se, posebno u kombinaciji s jedinstvenim identifikatorima i drugim informacijama koje primaju poslužitelji, mogu upotrijebiti za izradu profila fizičkih osoba i njihovu identifikaciju.¹¹

Uredba se (kao i Direktiva) ne primjenjuje na osobne podatke preminulih osoba, iako su države članice EU-a ovlaštene posebno propisati pravila u vezi s obradom osobnih podataka preminulih osoba.¹²

⁹ Stalla-Bourdillon, Sophie; Knight, Alison, Anonymous data v. personal data—a false debate: an EU perspective on anonymization, pseudonymization and personal data, *Wisconsin International Law Journal*, vol. 34., br. 2., str. 284-322, na str. 311-318.

¹⁰ Razlog 26. Uredbe.

¹¹ Razlog 30. Uredbe.

¹² Razlog 27. Uredbe.

Kada je pak riječ o *anonimiziranim podacima*, u istoj mjeri kao Direktiva niti Uredba se ne primjenjuje na obradu takvih podataka (uključujući za statističke ili istraživačke svrhe), a koji se definiraju kao informacije koje se ne odnose na pojedinca čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi, odnosno kao podaci koji su učinjeni anonimnima na način da se identitet ispitanika ne može ili više ne može utvrditi.¹³ Na temelju navedenog valja zaključiti, kako je temeljni preduvjet za isključenje anonimnih informacija iz područja primjene Uredbe uspješna provedba postupka anonimizacije. Takav postupak preporuča se kako za voditelje obrade tako i za izvršitelje obrade osobnih podataka, osobito imajući u vidu niz strogih obveza kada je riječ o obradi i zaštiti osobnih podataka prema Uredbi, te poglavito imajući u vidu eventualne suvišne i/ili nepotrebne osobne podatke čije rukovanje (makar i u vidu samog čuvanja) iziskuje nepotrebna kako financijska tako i organizacijska odnosno kadrovska opterećenja.¹⁴

Uredba donosi značajne izmjene po pitanju *adresata* njezinih obveza, budući da taj krug u bitnome proširuje.

Naime temeljne su odgovorne osobe za primjenu dosadašnjih pravila one koje utvrđuju svrhu i način obrade osobnih podataka, a to su tzv. *nadzornici* sukladno terminologiji iz objavljenog hrvatskog prijevoda Direktive, odnosno *voditelji zbirki osobnih podataka* sukladno terminologiji koja se koristi u našem Zakonu o zaštiti osobnih podataka.¹⁵ Prvenstvena je uloga tog koncepta utvrđivanje toga tko će biti odgovoran za usklađenost postupanja s

¹³ Razlog 26. Uredbe.

¹⁴ Voigt, Paul; von dem Bussche, Axel; The EU General Data Protection Regulation (GDPR)- A Practical Guide, Springer International Publishing AG, 2017., str. 14.

¹⁵ Čl. 2. st. 1. t. 4. Zakona o zaštiti osobnih podataka.

propisima o zaštiti osobnih podataka, kao i načina na koji ispitanici mogu ostvarivati svoja prava u praksi (raspodjela odgovornosti).¹⁶

Uredba ne donosi posebno značajne novosti u odnosu na Direktivu u tom smislu kada je riječ o temeljnim odgovornim osobama kao onima (konkretno, fizičkim ili pravnim osobama, tijelima javne vlasti, agencijama ili drugim tijelima) koji sami ili zajedno s drugima određuju svrhe i sredstva obrade osobnih podataka¹⁷, a koji se sada nazivaju *voditeljima obrade osobnih podataka* (engl. pojam *controller* ostao je isti kao i u Direktivi).

Sagledaju li se pak razlike tog pojma u odnosu na rješenja trenutno važećeg Zakona o zaštiti osobnih podataka (osim drugačije terminologije gledano u odnosu na pojam *voditelja zbirke osobnih podataka* prema zakonu), razvidna je i nadalje prisutna praznina u domaćem zakonodavnom okviru kada je riječ o izričitom propisivanju situacija tzv. zajedničkih voditelja kao voditelja koji *zajednički određuju svrhu i način obrade osobnih podataka* (imajući u vidu da u tom dijelu nema razlike u odnosu na današnja rješenja Direktive¹⁸).

U situacijama zajedničkih voditelja javlja se niz otvorenih pitanja, poglavito pitanja obveza i odgovornosti svih osoba koje su na pojedine načine uključeni u postupak obrade. Do danas se stoga po tim pitanjima očitovala radna skupina čl. 29.¹⁹ Navedena su se pitanja u odnosu

¹⁶ Article 29 Data Protection Working Party, Opinion 1/2010 on the concepts of "controller" and "processor", 00264/10/EN, WP 169, 16. veljače 2010., str. 4.

¹⁷ Čl. 4. točka 7. Uredbe. Kada su svrhe i sredstva takve obrade utvrđeni pravom Unije ili pravom države članice, voditelj obrade ili posebni kriteriji za njegovo imenovanje mogu se predvidjeti pravom Unije ili pravom države članice. Definicija „nadzornika“ prema objavljenom hrvatskom prijevodu Direktive sadržana je u čl. 2d.

¹⁸ Kako se u takvim slučajevima može javiti čitav niz otvorenih pitanja, kao što su to poglavito pitanja obveza i odgovornosti svih osoba koje su na pojedine načine uključeni u postupak obrade, do danas se na temu zajedničkih voditelja prema Direktivi očitovala radna skupina čl. 29., vidi *ibid.*

¹⁹ Kako se u takvim slučajevima može javiti čitav niz otvorenih pitanja, kao što su to poglavito pitanja obveza i odgovornosti svih osoba koje su na pojedine načine uključeni u postupak obrade, do danas se na temu zajedničkih voditelja prema Direktivi očitovala radna skupina čl. 29. Vidi: Article 29 Data Protection Working Party, *supra* bilj. 16.

između zajedničkih voditelja stoga morala adekvatno, te izričito regulirati kroz Uredbu koja, prema tome, u tom dijelu bitno nadograđuje Direktivu.

Uredba tako propisuje da zajednički voditelji obrade *kroz međusoban dogovor* (osim ako su odgovornosti voditelja utvrđene pravom EU-a ili države članice i u mjeri u kojoj su one utvrđene) *transparentno* određuju svoje odgovornosti za poštovanje obveza iz Uredbe, posebno u odnosu na ostvarivanje prava ispitanika i pružanje informacija o obradi. U tom dogovoru moraju biti razvidne pojedinačne uloge i odnosi zajedničkih voditelja obrade u odnosu na ispitanike kojima mora biti dostupna i sama bit dogovora. Posebno je bitno pritom istaknuti da ispitanik ima pravo ostvarivati svoja prava iz Uredbe u vezi sa svakim voditeljem obrade, kao i protiv svakog od njih, bez obzira na spomenuti dogovor²⁰

Uredba donosi značajnu novost u odnosu na Direktivu izričitim proširenjem adresata pojedinih njezinih pravila i na tzv. *izvršitelje obrade osobnih podataka* kao onih (konkretno, fizičkih ili pravnih osoba, tijela javne vlasti, agencija ili drugih tijela) koji obrađuje osobne podatke *u ime voditelja obrade*²¹, iako u pogledu same definicije istih Uredba ne odstupa od Direktive.²² Engleski je pojam (*processor*) ostao neizmijenjen u odnosu na Direktivu, a koja prema objavljenom prijevodu na naš jezik koristi terminologiju *obrađivača*, odnosno radi se o *izvršitelju obrade* prema Zakonu o zaštiti osobnih podataka.²³

Ono što predstavlja značajne izmjene dosadašnjeg europskog pravnog okvira prema Uredbi u vezi izvršitelja obrade tiče se njihova pravnog tretmana. Drugim riječima, osim na voditelje obrade Uredba se u nizu odredbi izravno primjenjuje i na izvršitelje obrade.

²⁰ Čl. 26. Uredbe.

²¹ Čl. 4. točka 8. Uredbe.

²² Čl. 2e. Direktive.

²³ Čl. 2. st. 1. t. 7. Zakona o zaštiti osobnih podataka.

Obveze koje izravno zahvaćaju i izvršitelje obrade uključuju, među ostalim: provedbu odgovarajućih tehničkih i organizacijskih mjera kako bi se osigurala odgovarajuća razina sigurnosti s obzirom na rizike (čl. 32.), izvješćivanje voditelja obrade nakon što sazna za povredu osobnih podataka (čl. 33.), vođenje pisanih evidencija kategorija aktivnosti obrade koje obavljaju za voditelja obrade (detaljnije vidi u čl. 30. st. 2. *et seq.*), suradnju s nadzornim tijelom (čl. 31.), obvezu imenovanja službenika za zaštitu osobnih podataka u određenim slučajevima (čl. 37) i dr.

Pored navedenog važno je istaknuti da svaka osoba koja je pretrpjela materijalnu ili nematerijalnu štetu zbog kršenja Uredbe ima pravo izravno tražiti naknadu pretrpljene štete od izvršitelja obrade²⁴, što nije do sada bio slučaj prema Direktivi.

Od daljnjih novosti u uređenju odnosa voditelja i izvršitelja obrade prema Uredbi naglašavam važnu nadogradnju postojećih odredbi Direktive kada je riječ o takvu povjeravanju poslova obrade osobnih podataka, kao i značajno postrožene uvjete i odgovornost u takvim slučajevima.²⁵ Sve te izmjene u praksi zahtijevaju promptni pregled, ažuriranja, odnosno odgovarajuće prilagodbe i svih trenutnih angažmana izvršitelja obrade.

Prva bitna izmjena u tom smislu tiče se odgovornosti voditelja obrade u odnosu na sam izbor izvršitelja obrade. Naime voditelji obrade prema Uredbi smiju angažirati samo izvršitelje obrade koji jamče (osobito u pogledu stručnog znanja, pouzdanosti i resursa, sukladno dodatnim pojašnjenjima) provedbu odgovarajućih tehničkih i organizacijskih mjera *na način da je obrada u skladu s Uredbom i da se njome osigurava zaštita prava ispitanika.*

²⁴ Detaljnije vidi u čl. 82. Uredbe.

²⁵ Vidi čl. 28. i razlog 81. Uredbe.

Nadalje, gledano u odnosu na Direktivu značajno se proširuje opseg odredbi koje moraju biti dio ugovora na temelju kojeg se izvršitelj obrade obvezuje prema voditelju (odnosno drugog pravnog akta u skladu s pravom EU-a ili pravom države članice), a koji mora sadržavati *predmet i trajanje obrade, prirodu i svrhu obrade, vrstu osobnih podataka i kategoriju ispitanika te obveze i prava voditelja obrade*. Spomenutim ugovorom odnosno drugim pravnim aktom (koji kao i do sada mora biti u pisanom obliku, što uključuje i elektronski oblik kako se sada izričito utvrđuje Uredbom), mora se utvrditi osobito da izvršitelj obrade:

- (1) obrađuje osobne podatke samo prema zabilježenim uputama voditelja obrade, među ostalim s obzirom na prijenose osobnih podataka trećoj zemlji ili međunarodnoj organizaciji, osim ako to nalaže pravo EU-a ili pravo države članice kojem podliježe izvršitelj obrade; u tom slučaju izvršitelj obrade izvješćuje voditelja obrade o tom pravnom zahtjevu prije obrade, osim ako se tim pravom zabranjuje takvo izvješćivanje zbog važnih razloga od javnog interesa;
- (2) osigurava da su se osobe ovlaštene za obradu osobnih podataka obvezale na poštovanje povjerljivosti ili da podliježu zakonskim obvezama o povjerljivosti;
- (3) poduzima sve potrebne mjere u skladu s odredbama Uredbe o sigurnosti obrade (čl. 32.);
- (4) poštuje propisane uvjete za angažiranje drugog izvršitelja obrade (čl. 28. st. 2. i 4.);
- (5) uzimajući u obzir prirodu obrade, pomaže voditelju obrade putem odgovarajućih tehničkih i organizacijskih mjera, koliko je to moguće, da ispuni obvezu voditelja obrade u pogledu odgovaranja na zahtjeve za ostvarivanje prava ispitanika (informacije o obradi te

pravo na pristup, ispravak, brisanje, ograničenje obrade, pravo na prenosivost osobnih podataka, pravo na prigovor i automatizirano pojedinačno donošenje odluka²⁶);

(6) pomaže voditelju obrade u osiguravanju usklađenosti s obvezama u pogledu sigurnosti osobnih podataka, postupcima procjena učinaka na zaštitu podataka i prethodnim savjetovanjima (čl. 32. do 36. Uredbe), uzimajući u obzir prirodu obrade i informacije koje su dostupne izvršitelju obrade;

(7) po izboru voditelja, briše ili vraća voditelju obrade sve osobne podatke nakon dovršetka pružanja usluga vezanih za obradu te briše postojeće kopije osim ako je obveza njihove pohrane propisana pravom EU-a ili pravom države članice;

(8) voditelju obrade stavlja na raspolaganje sve nužne informacije za dokazivanje poštovanja svojih obveza (čl. 28.) i koje omogućuju revizije, uključujući inspekcije, koje provodi voditelj obrade ili drugi revizor kojeg je ovlastio voditelj obrade, te im doprinose. S ovime je u vezi i novouvedena obveza izvršitelja obrade da odmah obavijesti voditelja obrade ako smatra da je koja njegova uputa protivna Uredbi ili drugim odredbama zaštite osobnih podataka EU-a, odnosno države članice.

Pitanje angažmana *podizvođača kao drugih izvršitelja obrade* koje prvi izvršitelj obrade želi angažirati za obavljanje pojedinih njemu povjerenih poslova obrade od strane voditelja, bitno je pitanje koje se vrlo često javlja u praksi a koje nije uređeno Direktivom. Uredbom se taj propust korigira. Utvrđuje se tako da će taj angažman biti dopušten samo ako ga je prethodno pisano odobrio voditelj obrade.²⁷ Nadalje, taj drugi izvršitelj (podizvođač) mora u tom slučaju biti podvrgnut istim obvezama kao i (prvi) izvršitelj obrade prema ranije spomenutom

²⁶ Detaljno vidi u poglavlju III. Uredbe.

²⁷ Odobrenje može biti posebno ili opće; kod općeg odobrenja izvršitelj obrade dužan je obavještavati voditelja obrade o svim planiranim izmjenama u vezi s dodavanjem ili zamjenom drugih izvršitelja obrade, a kako bi mu omogućio da na te izmjene uloži prigovor).

ugovoru, odnosno drugom pravnom aktu između voditelja obrade i izvršitelja obrade. To se poglavito odnosi na obvezu davanja jamstava za provedbu odgovarajućih tehničkih i organizacijskih mjera kako bi obrada bila usklađena s Uredbom. Ukoliko drugi izvršitelj obrade ne ispunjava svoje obveze zaštite podataka, prvi izvršitelj obrade ostaje u cijelosti odgovoran voditelju obrade što se tiče (ne)izvršavanja obveza tog drugog izvršitelja obrade.

Izvršitelj obrade i bilo koja osoba koja djeluje pod vodstvom voditelja obrade ili izvršitelja obrade koja ima pristup osobnim podacima, ne smije obrađivati te podatke ako to ne zatraži voditelj obrade, izuzev ako to nalaže pravo EU-a ili pravo države članice.²⁸ Ukoliko izvršitelj obrade protivno Uredbi utvrđuje svrhu i način obrade osobnih podataka koje mu je voditelj obrade povjerio na obradu, on će se smatrati voditeljem u pogledu te obrade i biti u potpunosti odgovoran za istu prema Uredbi.²⁹

3. Materijalno područje primjene Uredbe³⁰

Uredba se primjenjuje na obradu osobnih podataka koja se u cijelosti obavlja automatizirano te na neautomatiziranu obradu osobnih podataka koji čine dio sustava pohrane ili su namijenjeni biti dio sustava pohrane. Ona se ne primjenjuje na obradu osobnih podataka tijekom djelatnosti koja ne spadaju u opseg prava EU-a, kao što su djelatnosti u području zaštite nacionalne sigurnosti, kao ni na obradu koju obavljaju države članice kada obavljaju aktivnosti povezane sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a (glava V. poglavlje 2. Ugovora o Europskoj uniji).

²⁸ Čl. 29. Uredbe.

²⁹ Čl. 28. st. 10. Uredbe.

³⁰ Čl. 2. Uredbe.

Osim toga, posebnim pravnim instrumentima EU-a posebno se uređuju pojedina područja, koja prema tome izlaze iz područja primjene Uredbe. To je s jedne strane obrada koju obavljaju nadležna tijela u svrhu sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija, uključujući zaštitu od prijetnji javnoj sigurnosti i njihova sprečavanja, koja je posebno uređena novom Direktivom (*Direktiva (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. travnja 2016. o zaštiti pojedinaca pri obradi osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP*).³¹ Ta je Direktiva usvojena 5. svibnja 2016. godine i primjenjuje se od 6. svibnja 2018. godine.

Nadalje, na obradu osobnih podataka od strane institucija, tijela, ureda i agencija EU-a primjenjuje se *Uredba (EZ) br. 45/2001 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2000. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka u institucijama i tijelima Zajednice i o slobodnom kretanju takvih podataka*.³² Početkom 2017. godine Europska je komisija podnijela *prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka u institucijama, tijelima, uredima i agencijama Unije i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 45/2001 i Odluke br. 1247/2002/EZ*³³, kojom se navedena Uredba mijenja i koji je trenutno u zakonodavnom postupku.

Kada je riječ o posebnim pravilima za zaštitu osobnih podataka i privatnosti, uključujući tajnosti komunikacija, propisanim Direktivom o privatnosti i elektroničkim komunikacijama (*Direktiva o e-privatnosti*)³⁴, Uredba utvrđuje da se njome ne propisuju dodatne obveze

³¹ SL, L 119, 4.5.2016., str. 89-131.

³² SL L 8, 12.1.2001., str. 1-22.

³³ Europska komisija, COM(2017) 8 final, 2017/0002(COD), Bruxelles, 10.1.2017.

³⁴ Direktiva o 2002/58/EZ o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području elektroničkih komunikacija

fizičkim ili pravnim osobama u pogledu obrade u vezi s pružanjem javno dostupnih elektroničkih komunikacijskih usluga u javnim komunikacijskim mrežama u EU-u povezane s pitanjima u pogledu kojih vrijede posebne obveze s istim ciljem iz Direktive o e-privatnosti. Prema tome, Uredba bi se trebala primjenjivati na sva pitanja u vezi sa zaštitom temeljnih prava i sloboda u odnosu na obradu osobnih podataka koja ne podliježu posebnim obvezama s istim ciljem koji je utvrđen Direktivom o e-privatnosti, uključujući obveze voditelja obrade i prava pojedinaca. Kako bi se pojasnio odnos između Uredbe i Direktive i osigurala usklađenost s Uredbom, tu je Direktivu trebalo izmijeniti na odgovarajući način nakon donošenja Uredbe.³⁵ Stoga je Europska komisija početkom 2017. godine objavila prijedlog tzv. *Uredbe o privatnosti i elektroničkim komunikacijama* kojom će se staviti izvan snage i zamijeniti ta Direktiva i koji je akt trenutno u zakonodavnom postupku.³⁶

Uredba se, nadalje, ne primjenjuje na obradu koju provode fizičke osobe isključivo tijekom osobnih ili kućnih aktivnosti.³⁷ Prema dodatnim pojašnjenjima u Uredbi te aktivnosti nisu povezane s profesionalnom ili komercijalnom djelatnošću i primjeri koji se navode su kao i u dosadašnjoj Direktivi korespondencija i posjedovanje adresa, s time da su nadodani i novi primjeri *društvenog umrežavanja te drugih internetskih aktivnosti poduzetih u kontekstu osobnih ili kućnih aktivnosti*. Kada je riječ o uslugama društvenih mreža, sukladno ranijem stavu radne skupine članka 29.³⁸ Uredba će se primjenjivati na *voditelje obrade ili izvršitelje obrade koji pružaju sredstva za obradu osobnih podataka za spomenute osobne ili kućne*

(Direktiva o privatnosti i elektroničkim komunikacijama, SL L 201, 31.7.2002., str. 37-47. - posebno izdanje na hrvatskom jeziku: 13/Sv. 52, str. 111-121. Ta je direktiva mijenjana Direktivom 2006/24/EZ i Direktivom 2009/136/EZ.

³⁵ Čl. 95. i razlog 173 Uredbe.

³⁶ Prijedlog Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o poštovanju privatnog života i zaštiti osobnih podataka u elektroničkim komunikacijama te stavljanju izvan snage Direktive 2002/58/EZ (Uredba o privatnosti i elektroničkim komunikacijama), COM(2017) 10 final, 2017/0003 (COD).

³⁷ Čl. 2 st. 2c. Uredbe.

³⁸ Article 29 Data Protection Working Party, Opinion 5/2009 on online social networking, 01189/09/EN, WP 163, 12. lipnja 2009; Article 29 Data Protection Working Party, *supra* bilj. 16., str. 21.

aktivnosti. Drugim riječima, davatelji usluga društvenih mreža i drugih u ovom kontekstu relevantnih online usluga podliježu Uredbi.³⁹

4. Teritorijalno područje primjene Uredbe⁴⁰

A. Obrada osobnih podataka u okviru aktivnosti poslovnog nastana voditelja obrade ili izvršitelja obrade u EU-u

S obzirom na svoju pravnu prirodu Uredba za razliku od Direktive više ne sadrži kolizijsko pravilo kojim se utvrđuje mjerodavno pravo određene države članice.⁴¹ Propisuje se tako da se Uredba primjenjuje na *obradu osobnih podataka u okviru aktivnosti poslovnog nastana voditelja obrade ili izvršitelja obrade u EU-u* (neovisno o tome vrši li se obrada u EU-u ili ne).

Tumačeći Direktivu na način da se obrada osobnih podataka o kojoj je riječ mora vršiti na području EU-a (tj. dotične države članice), usporedbom navedenog rješenja s Direktivom, nadodani kriterij u Uredbi prema kojem nije bitno vrši li se obrada osobnih podataka o kojoj je riječ unutar EU-a ili ne, tumači se kao značajno proširenje područja primjene europskog pravnog okvira zaštite osobnih podataka prema Uredbi u odnosu na trenutni režim prema Direktivi.⁴²

³⁹ Razlog 18. Uredbe.

⁴⁰ Članak 3. Uredbe.

⁴¹ Brkan, Maja, Data protection and conflict-of-laws: a challenging relationship, *European Data Protection Law Review*, vol. 2, br. 3, 2016, str. 324-341, na str. 336.

⁴² Ibid. Vidi i: Bu-Pasha, Shakila, Cross-border issues under EU data protection law with regards to personal data protection, *Information & Communications Technology Law*, 2017, doi: 10.1080/13600834.2017.1330740, str. 1-16., na str. 6.

Što se pojma *poslovnog nastana* tiče, prema dodatnim pojašnjenjima u Uredbi, isti podrazumijeva djelotvorno i stvarno obavljanje djelatnosti putem stabilnih aranžmana, s time da pravni oblik aranžmana (podružnica, društvo kćer) nije odlučujući čimbenik u tom pogledu.⁴³ Uz iznimku toga da Uredba po prvi puta izravno zahvaća i izvršitelje obrade osobnih podataka s obzirom na relevantne aktivnosti obrade osobnih podataka, a ne isključivo voditelje obrade kako je do sada bio slučaj prema Direktivi, navedenom odredbom Uredba u osnovi ne odstupa bitno od odgovarajuće odredbe Direktive kako se ista tumačila u dosadašnjoj sudskoj praksi Suda EU-a.

Naime, Direktiva sadrži kolizijsko pravilo kojim utvrđuje kao mjerodavno pravo za obradu osobnih podataka pravo države članice u kojoj voditelj zbirke osobnih podataka ima poslovni nastan kada se obrada osobnih podataka poduzima u kontekstu aktivnosti poslovnog nastana voditelja zbirke na teritoriju te države članice. Sukladno dodatnim pojašnjenjima u Direktivi (a koji su kako sam pokazala pretočeni u pojašnjenja i u Uredbi) poslovni nastan na području države članice podrazumijeva učinkovito i stvarno provođenje aktivnosti kroz stabilne dogovore, a pravni oblik takvog poslovnog nastana, bilo da je to podružnica ili društvo kći s pravnom osobnošću, nije odlučujući činitelj u tome smislu.⁴⁴ Sud EU-a primijenio je ekstenzivno tumačenje navedene odredbe u svojoj novijoj sudskoj praksi, uz isticanje intencije EU zakonodavca da se kroz propisano osobito široko teritorijalno područje primjene Direktive željelo izbjeći lišavanje pojedinaca zaštite koju im jamči Direktiva kao i zaobilaznje te zaštite. Osobito kada je riječ o pojmu poslovnog nastana te obrade osobnih podataka “u kontekstu aktivnosti” poslovnog nastana voditelja zbirke, a u očekivanju

⁴³ Vidi čl. 3. i pojašnjenja u razlogu 22. Uredbe.

⁴⁴ Čl. 4. st.1a i razlog 19 Direktive.

mogućih otvorenih pitanja u vezi s primjenom Uredbe, držim bitnim razmotriti tumačenje relevantne odredbe Direktive u praksi Suda EU-a.

Na prvom mjestu ističem presudu Suda u predmetu C-131/12 - *Google Spain SL, Google Inc. protiv AEPD, Mario Costeja González*⁴⁵, iz koje kao mjerodavno pravo proizlazi relevantno španjolsko pravo u situaciji u kojoj *operator pretraživača bez sjedišta u EU-u* (Google Inc., sjedište u SAD-u) osnuje *podružnicu, odnosno društvo kćer u državi članici* (Google Spain, Španjolska) *s ciljem promocije i prodaje oglašivačkih prostora koje nudi taj pretraživač i čija je aktivnost usmjerena na stanovnike te države članice*. Obrada osobnih podataka koja se obavlja svrhu usluge pretraživača Google Search i kojom rukovodi poduzetnik sa sjedištem u trećoj zemlji Google, Inc.) kao voditelj zbirke osobnih podataka, a koji ima poslovni nastan u državi članici EU-a, obavlja se prema Sudu „u kontekstu aktivnosti“ tog poslovnog nastana *ako ima za cilj promociju i prodaju oglašivačkog prostora kojeg nudi pretraživač i služi za naplatu te usluge*. U tim su okolnostima prema Sudu aktivnosti pretraživača i njegova poslovnog nastana smještenog u dotičnoj državi članici *neodvojivo povezane*, odnosno povezane su s oglašivačkim prostorom na način da usluga pretraživača bude *ekonomski isplativa*, a pretraživač je *istodobno sredstvo kojim se omogućuje ostvarenje tih aktivnosti*. Nadalje, obradu osobnih podataka predstavljalo bi i samo njihovo prikazivanje na stranici s rezultatima pretraživanja. Kako je to prikazivanje rezultata popraćeno na istoj stranici prikazivanjem reklama povezanih s izrazima za pretraživanje, obrada osobnih podataka o kojoj je riječ smatra se da se obavlja *u kontekstu oglašivačke i trgovačke aktivnosti poslovnog nastana voditelja zbirke na španjolskom teritoriju*. Potonje znači ujedno i to da se za potrebe primjene Direktive obrada osobnih podataka o kojoj je riječ ne mora izravno vršiti od strane

⁴⁵ C-131/12, Google Spain SL, Google Inc. protiv AEPD, Mario Costeja González, EU:C:2014:317.

poslovnog nastana koji se nalazi u državi članici EU-a, već je dovoljno da se obavlja u kontekstu aktivnosti tog poslovnog nastana.⁴⁶

U kasnijem je predmetu C-230/14 - *Weltimmo s. r. o. protiv Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság*⁴⁷ Sud potvrdio široko teritorijalno područje primjene Direktive (čl. 4.) te široko i fleksibilno tumačenje pojma „u kontekstu aktivnosti poslovnog nastana“ u svrhu utvrđivanja mjerodavnog prava za obradu osobnih podataka. Radilo se ovdje o tvrtki osnovanoj u Slovačkoj koja je upravljala internetskom stranicom za posredovanje nekretninama u Mađarskoj. U tom je kontekstu ona obrađivala osobne podatke oglašivača. Iz presude proizlazi kako je ta slovačka tvrtka (Weltimmo) ostvarila stvarnu i učinkovitu aktivnost u Mađarskoj s obzirom na obradu osobnih podataka u kontekstu aktivnosti njegova poslovnog nastana kao voditelja zbirke u toj zemlji. Obrada osobnih podataka o kojoj je riječ tiče se objave osobnih podataka vlasnika nekretnina na Weltimmovim internetskim stranicama za posredovanje nekretninama, te (u slučaju primjene) korištenja tih podataka radi izdavanja računa za oglase po isteku roka od mjesec dana. Aktivnosti Weltimma koje se odnose na obradu osobnih podataka o kojoj je riječ uglavnom jesu bile usmjerene prema Mađarskoj: Weltimmo je upravljao internetskim stranicama za posredovanje nekretninama u Mađarskoj i one su bile sastavljene na mađarskom jeziku. Weltimmo je u Mađarskoj imao zastupnika, koji je nastojao pregovarati s oglašivačima ispunjenje neplaćenih tražbina, služio kao kontakt između Weltimma i oglašivača te zastupao Weltimma u upravnim i sudskim postupcima (koji se odnose na obradu osobnih podataka o kojima je riječ). Osim toga, Weltimmo je otvorio bankovni račun u Mađarskoj u svrhu naplate potraživanja i tamo je koristio poštanski pretinac radi upravljanja svojim svakodnevnim poslovima. Prema Sudu

⁴⁶ Detaljnije o mjerodavnom pravu prema Direktivi u kontekstu navedene presude vidi osobito u mišljenju radne skupine članka 29.: Article 29 Data Protection Working Party, Update of Opinion 8/2010 on applicable law in light of the CJEU judgement in *Google Spain*, 176/16/EN, WP 179 update, 16. prosinca 2015.

⁴⁷ C-230/14, *Weltimmo s. r. o. protiv Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság*, EU:C:2015:639.

pojam „poslovnog nastana“ u smislu Direktive obuhvaća *svaku, čak i najmanju, učinkovitu i stvarnu aktivnost koja se obavlja putem stabilnih dogovora (aranžmana)*. Ovime se, kako pojašnjava, odstupa od formalističkog pristupa utvrđivanja mjesta poslovnog nastana koji isključivo uzima u obzir mjesto osnivanja (registracije) voditelja zbirke. Nadalje, sukladno Direktivi pravni oblik poslovnog nastana (npr. podružnica, društvo kći s pravnom osobnošću) nije odlučujući čimbenik kod utvrđivanja poslovnog nastana u smislu Direktive.

Što se tiče kriterija *stabilnog dogovora (aranžmana)* kod utvrđivanja toga postoji li poslovni nastan u smislu ove odredbe Direktive, prema Sudu prisutnost i samo jednog zastupnika u dotičnoj državi članici može zadovoljiti taj kriterij u određenim okolnostima, ako zastupnik djeluje s dovoljnim stupnjem stabilnosti pomoću opreme koja je potrebna za pružanje konkretnih usluga o kojima je riječ u predmetnoj državi članici. Slijedom navedenog, kriterij za utvrđivanje postojanja poslovnog nastana voditelja zbirke u smislu Direktive u drugoj državi članici u odnosu na onu gdje je on osnovan, s jedne je strane *stupanj stabilnosti dogovora (aranžmana)*, a s druge *učinkovitost provedbe aktivnosti u toj drugoj državi članici*. Oba kriterija se prema Sudu moraju tumačiti *s obzirom na posebnu prirodu gospodarskih djelatnosti i pružanja usluga o kojima je riječ*.

U bitnome ista tumačenja kada je riječ o pojmu poslovnog nastana te kriterija *stupnja stabilnosti dogovora (aranžmana)* te *učinkovitosti provedbe aktivnosti u državi članici*, Sud je primijenio i u kasnijem predmetu C-191/15 - *Verein für Konsumenteninformation protiv Amazon EU Sàrl*.⁴⁸ U tom je predmetu Sud u osnovi potvrdio niski prag za utvrđivanje postojanja poslovnog nastana prema ranijoj svojoj praksi. S druge strane bitno je pojašnjenje Suda⁴⁹ koje moguće neznatno povisuje taj prag na način da utvrđuje kako iako to što poduzetnik nema podružnicu ili tvrtku kćer u državi članici ne onemogućuje samo po sebi

⁴⁸ EU:C:2016:612.

⁴⁹ Stavak 76. presude, *ibid.*

moгуćnost toga da tamo ima poslovni nastan kako se isti tumači u kontekstu Direktive (radi primjene odredbe o mjerodavnom pravu), takvog poslovnog nastana nema samo zbog činjenice da je tamo dostupna internetska stranica poduzetnika o kojem je riječ.⁵⁰

Imajući u vidu to da je Direktiva u osnovi neprilagođena za brojne okolnosti online poslovnog okruženja u kojem se osobni podaci posljednjih godina obrađuju, ekstenzivna tumačenja navedene odredbe Direktive od strane Suda, odnosno široka tumačenja područja njezine primjene kao i tumačenja Direktive kod pitanja primjene mjerodavnog prava pojedine države članice u tim uvjetima opravdano izazivaju zabrinutost kako s obzirom na potrebu osiguranja pravne sigurnosti i pravovremene prilagodbe (usklađenog poslovanja) u tom pogledu.⁵¹ Svakako da su se takve i slične nezavidne okolnosti nastojale riješiti donošenjem novih pravila, odnosno Uredbe.

B. Primjena Uredbe kada voditelj obrade /izvršitelj obrade nema poslovni nastan u EU-u

Nema li voditelj obrade ili izvršitelj obrade *poslovni nastan u EU-u* Uredba će se također primjenjivati u slučaju aktivnosti obrade osobnih podataka ispitanika u EU-u koje su povezane s *ponudom robe ili usluga tim ispitanicima* (neovisno o tome treba li ispitanik izvršiti plaćanje), *bilo s nadzorom tj. praćenjem njihova ponašanja unutar EU-a*.

U spomenutim je odredbama prisutna jedna od najdalekosežnijih posljedica Uredbe u odnosu na Direktivu. Direktiva, naime, nije jednoznačno riješila pitanje primjene u slučajevima kada

⁵⁰ D. Cole, Mark, European Union · ‘Weltimmo’ Reloaded: CJEU Further Clarifies the Concept of ‘Establishment’, European Data Protection Law Review, vol. 2, br. 3., 2016., str. 377 – 380, na str. 378.

⁵¹ Svantesson, Dan Jerker B., Article 4(1)(a) ‘establishment of the controller’ in EU data privacy law—time to rein in this expanding concept?, International Data Privacy Law, vol. 6, br. 3, 2016., str. 210–221.

voditelji obrade nemaju poslovni nastan u EU-u. U njoj se utvrđuje primjena Direktive kada voditelj obrade nema poslovni nastan u EU-u, *ali se oprema koju koristi u svrhu obrade osobnih podataka nalazi na području jedne od država članica EU-a*. U tom je slučaju, naime, mjerodavno pravo te države članice, osim ako se spomenuta oprema isključivo koristi za svrhe prijenosa podataka preko teritorija EU-a. Osim različitih tumačenja spomenute odredbe u EU-u do sada su bile razvidne u praksi i nejasnoće oko toga što, na primjer, predstavlja „opremu“.⁵² Prema tumačenju radne skupine čl. 29. (koje nije obvezujuće), oprema koju voditelj zbirke koristi u svrhu obrade osobnih podataka mogla bi između ostalog biti terminalna oprema ispitanika (npr. računalo). Drugim riječima, prema takvom je tumačenju moguće da voditelj obrade bez poslovnog nastana u EU-u pristupa terminalnoj opremi ispitanika u EU-u radi instalacije kolačića ili sličnog softvera (kojim se omogućuje obrada osobnih podataka) i da on u tom slučaju treba primjenjivati Direktivu, tj. odgovarajuće propise relevantne države članice EU-a.⁵³

U svakom slučaju, Uredba bitno pojednostavljuje dosadašnji pristup u utvrđivanju mjerodavnog prava prema Direktivi kada voditelj nema poslovni nastan u EU-u na način da se više ne oslanja na komplicirano pitanje opreme i toga koristi li se ona (ili ne koristi) u svrhu obrade osobnih podataka i nalazi li se na području jedne od država članica EU-a, već se usredotočuje na činjenicu ispitanika čiji se osobni podaci obrađuju a nalaze se u Uniji.⁵⁴ Osim toga, razvidno je i u ovoj odredbi proširenje područja primjene Uredbe na aktivnosti obrade

⁵² European Commission, Commission Staff Working Paper, Impact Assessment Accompanying the document Regulation of the European Parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation) and Directive of the European Parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and the free movement of such data, Annex 2 – Evaluation of the implementation of the Data Protection Directive, Brussels, 25.1.2012, SEC(2012) 72 final, točka 2.3.

⁵³ Za druge kriterije koje radna skupina (Article 29 Data Protection Working Party) razmatra u tom smislu i detaljnije na temu općenito, vidi sljedeće njezine dokumente: Article 29 Data Protection Working Party, *supra* bilj. 38., str. 5. (točka 3); Opinion 1/2008 on data protection issues related to search engines, 00737/EN, WP 148, 4. travnja 2008, str. 8-12; Opinion 8/2010 on applicable law, 0836-02/10/EN, WP 179, 16. prosinca 2010., osobito str. 18-25.

⁵⁴ Bu-Pasha, *supra* bilj. 42.

osobnih podataka od strane izvršitelja obrade (koji nema poslovni nastan u EU-u), a ne isključivo na obradu osobnih podataka od strane voditelja obrade bez poslovnog nastana u Uniji kako je do sada bio slučaj prema Direktivi.

Aktivnosti obrade osobnih podataka ispitanika u EU-u koje su povezane s *ponudom robe ili usluga tim ispitanicima* (neovisno o tome treba li ispitanik izvršiti plaćanje), jedna su od dvije moguće okolnosti koje će dovesti do primjene Uredbe kod obrade njihovih osobnih podataka koju vrši voditelj obrade ili izvršitelj obrade bez poslovnog nastana u Uniji.

Dodatna pojašnjenja u Uredbi bitna su za pravilnu ocjenu navedene situacije, prema kojem je potrebno utvrditi *da li je očito namjeravano nuđenje usluga ili robe ispitanicima u Uniji* od strane takvog voditelja obrade ili izvršitelja obrade. Pritom se pojašnjava kako čimbenici kao što su sama dostupnost internetskih stranica (voditelja ili izvršitelja obrade) u EU-u ili dostupnost adresa elektroničke pošte i drugih kontaktnih podataka ili samo korištenje jezikom pojedine države članice a koji se ujedno općenito koristi u trećoj zemlji gdje voditelj obrade ima poslovni nastan, neće sami po sebi dovesti do primjene Uredbe jer nedovoljno ukazuju na namjeravanu ponudu usluga i robe ispitanicima u EU-u. Međutim, prema Uredbi to jesu sljedeći čimbenici:

- a) korištenje *jezikom*, odnosno *valutom* koja se inače koriste u jednoj ili više država članica EU-a *iako se ne radi o službenom jeziku odnosno valuti u zemlji poslovnog nastana*;
- b) spominjanje kupaca ili korisnika koji se nalaze u EU-u.⁵⁵

⁵⁵ Razlog 23. Uredbe.

Osim toga, ponovno kada je riječ o voditelju ili izvršitelju obrade bez *poslovnog nastana u EU-u*, Uredba će se primjenjivati i kod aktivnosti obrade osobnih podataka ispitanika u EU-u koje su povezane s *nadzorom, tj. praćenjem njihova ponašanja unutar EU-a*. Kako bi se odredilo može li se aktivnost obrade smatrati praćenjem ponašanja ispitanika, trebalo bi utvrditi prati li se pojedince na internetu među ostalim mogućom naknadnom upotrebom tehnika obrade osobnih podataka koje se sastoje od izrade profila pojedinca, osobito radi donošenja odluka koje se odnose na njega ili radi analize ili predviđanja njegovih osobnih sklonosti, ponašanja i stavova.⁵⁶

U svim slučajevima primjene Uredbe kako na voditelja obrade tako i na izvršitelja obrade koji nemaju poslovni nastan u Europskoj uniji, navedeni voditelj obrade, odnosno izvršitelj obrade dužan je pisanim putem imenovati predstavnika u Uniji (uz određene iznimke).⁵⁷

c. Primjena Uredbe po osnovi međunarodnog javnog prava

Pored ranije navedenog Uredba će se primjenjivati i na obradu koju poduzima voditelj obrade koji nema poslovni nastan u EU-u, već na mjestu gdje se pravo države članice primjenjuje na temelju međunarodnog javnog prava (npr. u diplomatskom ili konzularnom predstavništvu države članice).⁵⁸

5. Zaključne napomene

⁵⁶ Razlog 24. Uredbe.

⁵⁷ Detaljnije vidi u čl. 27. u vezi s čl. 3. st. 2. Uredbe.

⁵⁸ Čl. 3. st. 3. i razlog 25. Uredbe

U ovoj se posljednjoj cjelini posebno ističu te daje zaključni osvrt na odabrana pitanja koja su se tijekom istraživanja za potrebe ovog rada pokazala posebno spornima pa i do mjere njihova utjecaja na cilj ujednačene provedbe Uredbe i nužno osiguravanje dovoljne razine pravne sigurnosti za sve aktere podatkovnog okruženja zahvaćene njezinim pravilima. Naglasak je pritom na činjenici iznimno širokog kako materijalnog tako i teritorijalnog područja primjene Uredbe te neodvojivoj obilježnosti novih pravila potrebom kontinuiranog razmatranja daljnjeg tehnološkog razvoja u vezi s obradom osobnih podataka u dinamičnom i kompleksnom online okruženju.

Na prvome mjestu smatram otvorenim pitanje anonimizacije koja dovodi do isključenja primjene Uredbe na anonimne informacije. Naime, kada je riječ o pitanju identifikacije, tj. ispitivanju toga može li se identitet pojedinca utvrditi, prema Uredbi je u istoj mjeri te na isti način kao i do sada prema Direktivi (kako istu tumači Sud EU-a) potrebno uzeti u obzir sva sredstva radi izravnog ili neizravnog utvrđivanja identiteta za koja je po svemu sudeći izgledno da ih voditelj obrade ili bilo koja druga osoba može upotrijebiti. Takva kontekstualna priroda pojma osobnog podatka trebala bi se utvrđivati i prilikom utvrđivanja mogućnosti ponovne identifikacije pojedinca s obzirom na njegove podatke koji su jednom anonimizirani i čija je obrada, prema tome, neregulirana tj. isključena iz područja primjene Uredbe.

Da bi se radilo o uspješnoj anonimizaciji koja dovodi do toga da se na navedene podatke Uredba ne primjenjuje, mora se raditi o informacijama koje se ne odnose na pojedinca čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi, odnosno o osobnim podacima koji su učinjeni anonimnima na način da se identitet ispitanika ne može ili više ne može utvrditi. Međutim, učinkovita provedba postupka kojim se trajno postiže navedeni rezultat može se reći da je

prijeporno pitanje. Poznat je tako slučaj neuspjele anonimizacije, koju je prije više godina provela jedna internetska kompanija, koja je potom i javno objavila 20 milijuna zapisa o pretragama 658,000 korisnika njezina internetskog pretraživača (kroz 3 mjeseca). „Anonimizaciju“ zapisa ova je kompanija obavila na način da je zamijenila korisnička imena i IP adrese s jedinstvenim brojevima. Nakon što su zapisi s tim brojevima objavljeni, (pojedininim) korisnicima nije bilo teško prepoznati sebe (ali i druge korisnike). Osobe, naime, često koriste pretraživač u potrazi za podacima o bliskim osobama (rodbine, prijatelja), kao i o sebi (unos svojeg imena).⁵⁹

U današnje je doba Velikih Podataka i rapidnog tehnološkog napretka teško ako ne i nemoguće utvrditi postupak, odnosno tehniku koja bi adekvatno i/ili trajno ispunjavala propisane zahtjeve Uredbe o nemogućnosti utvrđivanja identiteta ispitanika te je posljednjih godina stoga u velikom dijelu struke, osobito kada je riječ o računalnim stručnjacima i istraživačima u području računalnih znanosti, prisutna značajna skepsa oko učinkovitosti uspješne deidentifikacije makar u smislu toga da jednom provedena anonimizacija nije otporna na suprotstavljajuće pokušaje ponovne identifikacije pojedinca.⁶⁰

Imajući u vidu navedeno, s jedne strane te s druge strane pravni položaj anonimiziranih podataka čija obrada neće biti regulirana tim područjem prava, kao i to da se i Direktiva (prema tumačenjima Suda EU-a) i sada Uredba temelje na kontekstualnoj definiciji osobnog podatka, te budući da u pogledu anonimizacijskog postupka koji zadovoljava uvjete Uredbe

⁵⁹ Barbaro, Michael; Zeller, Tom Jr., A Face Is Exposed for AOL Searcher No. 4417749., The New York Times, 9. kolovoza 2006., dostupno na: <http://www.nytimes.com/2006/08/09/technology/09aol.html> (zadnji pristup 20. studenog 2017.).

⁶⁰ Vidi npr.: Narayanan, Arvind; Hueym, Joanna; Felten, Edward W., A Precautionary Approach to Big Data Privacy, u: Gutwirth *et al.*, *supra* bilj. 1., str. 357-385; Narayanan, Arvind; Felten, Edward W., No silver bullet: De-identification still doesn't work, 9. srpnja 2014., <http://randomwalker.info/publications/no-silver-bullet-de-identification.pdf> (zadnji pristup 20. studenog 2017.); Ohm, Paul, Broken Promises of Privacy: Responding to the Surprising Failure of Anonymization, *UCLA Law Review*, 57, 2010., 6, str. 1701-1777.

ne postoje standardi na europskoj razini⁶¹, potpuno je opravdan prijedlog daljnjeg tumačenja ovog pitanja prema Uredbi uz nužno uvažavanje potrebe dinamičkog, tj. ponovnog kontekstualnog utvrđivanja toga je li anonimizirani podatak „postao“ osobni podatak. Time bi se u osnovi ublažio rizik stvoren moguće konačnim isključenjem primjene propisa o zaštiti osobnih podataka na jednom anonimizirane podatke.⁶²

Daljnje pitanje koje ovdje ističem kao osobito sporno s obzirom na cilj ujednačene provedbe Uredbe i nužno osiguravanje pravne sigurnosti kroz njezina pravila odnosi se na isključenje primjene Uredbe na obradu koju provode fizičke osobe isključivo tijekom osobnih ili kućnih aktivnosti. Iako se ne radi o posebnoj novosti s obzirom na postojeće takvo pravilo u Direktivi kroz novo je pravilo Uredbe imperativno osigurati dovoljnu jasnoću kako bi se izbjeglo neuspješno iskustvo kod provedbe takvog pravila Direktive, tj. neujednačena tumačenja i sukladno tome neujednačena primjena navedene iznimke u praksi diljem EU-a. To se odnosi na prvome mjestu na pitanje objave tuđih osobnih podataka u okviru osobnih online aktivnosti a što se može smatrati sadržanim u Uredbom novouvedenim primjerima aktivnosti obrade koju provode fizičke osobe isključivo tijekom osobnih ili kućnih aktivnosti na koje se Uredba ne primjenjuje. Konkretno, radi se o aktivnostima društvenog umrežavanja te drugih internetskih aktivnosti poduzetih u kontekstu osobnih ili kućnih aktivnosti. Dodatno na navedeno prema Uredbi se, kada je riječ o uslugama društvenih mreža, njezina pravila ipak primjenjuju na voditelje obrade ili izvršitelje obrade koji pružaju sredstva za obradu osobnih podataka za spomenute osobne ili kućne aktivnosti. Kroz ta nova pravila, međutim, propušteno je izričito uređenje vrlo važnog pitanja (ne)primjene te iznimke u kontekstu online

⁶¹ Na temelju pojedinih tehnika anonimizacije prema Direktivi još 2014. godine očitovala se radna skupina članka 29. s preporukama, vidi: Article 29 Data Protection Working Party, Opinion 05/2014 on Anonymisation Techniques, 0829/14/EN, WP216, 10. travnja 2014.

⁶² Stalla-Bourdillon; Knight, *supra* bilj. 9., str. 284-322.

osobnih aktivnosti kada se tuđi osobni podaci čine dostupnima neodređenim broju osoba. Pritom nije uvažena dosadašnja praksa Suda EU-a u tom smislu (a makar u određenoj mjeri i tumačenja koja je s time u vezi davala i radna skupina članka 29., iako u pravno neobvezujućim mišljenjima).⁶³ Međutim, to pitanje jest bilo sporno tijekom zakonodavnog postupka za donošenje Uredbe, u pogledu kojeg su Europska komisija, Parlament i Vijeće usklađivali brojne različite verzije teksta ove iznimke i dodatnih pojašnjenja. U konačnici ipak nije usvojen prijedlog (Parlamenta⁶⁴) da se navedena iznimka od primjene Uredbe izričito uredi na način da se ona ne odnosi na situacije kada se osobni podaci čine dostupnima neodređenim broju ljudi. Kompleksnost tog pitanja potencira se sagleda li se i njegova uska veza s pravom na slobodu izražavanja, a u kojem pogledu države članice donose sukladno Uredbi vlastite propise u svrhu usklađivanja tog prava s Uredbom.⁶⁵ Problematika korištenja

⁶³ Obradu osobnih podataka koju fizičke osobe obavljaju isključivo za osobnu primjenu ili za potrebe kućanstva sukladno Direktivi (čl. 3. st. 2., 2. al. Direktive, dodatno vidi i razlog 12) Sud EU-a tumačio je na način da ovdje ne spada objava osobnih podataka na internetu, odnosno omogućavanje njihove dostupnosti neodređenom broju osoba. C-101/01, Kazneni postupak protiv Bodil Lindqvist, Zbornik sudske prakse 2003 I-12971 (EU:C:2003:596), poglavito st. 46.-51. Vidi i C-73/07, Tietosuojavaltuutettu protiv Satakunnan Markkinapörssi Oy i Satamedia Oy, Zbornik sudske prakse 2008 I-09831 (EU:C:2008:727), st. 43.-44. Valja istaknuti ovdje i neobvezujuća tumačenja navedene iznimke koje je dala radna skupina članka 29., imajući u vidu osobito činjenicu da se radi o nejasnom pitanju koje u praksi države članice različito uređuju. Ona je u mišljenju razrađivala mogućnosti kada bi se i sami korisnici društvenih mreža ipak smatrali voditeljima zbirke osobnih podataka trećih osoba koje objavljuju, odnosno kada bi oni preuzeli obveze voditelja. Tako npr. ako se korisnik služi uslugom društvene mreže za račun neke tvrtke i sl. ili radi promicanja političkih, komercijalnih ili dobrotvornih ciljeva. Osim toga, ukoliko korisnik daje pristup svom korisničkom profilu svim korisnicima usluge društvene mreže ili učini svoj profil (s osobnim podacima trećih) dostupnim na stranicama internetskih pretraživača, takav bi pristup osobnim podacima trećih na njegovom profilu išao dalje od strogo „osobne“ svrhe. Prema tome, ukoliko korisnik svjesno daje pristup osobnim podacima neograničenom broju osoba (za razliku od određenog kruga kontakata), trebao bi se smatrati voditeljem zbirke osobnih podataka koje tako čini dostupnima. Međutim u navedenim slučajevima postoji mogućnost da će (ovisno o mjerodavnom pravu) korisnik usluge društvene mreže o kojem je riječ biti oslobođen obveza koje ima u smislu propisa o zaštiti osobnih podataka ukoliko se radi o obradi u „novinarske svrhe, ili u svrhe umjetničkog ili književnog izražavanja“, u kojem je slučaju sukladno Direktivi i praksi Suda EU-a nužno utvrditi pravednu ravnotežu između slobode izražavanja i prava na privatnost. Detaljnije vidi u: Article 29 Data Protection Working Party, *supra* bilj. 38., str. 6. (s time u vezi vidi i čl. 9. Direktive).

⁶⁴ Točnije, radilo se o prijedlogu da se spomenuta iznimka primjenjuje i kod objave osobnih podataka kada se razumno može očekivati da će podacima pristupati ograničeni broj osoba (Position of the European Parliament adopted at first reading on 12 March 2014 with a view to the adoption of Regulation (EU) No .../2014 of the European Parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data (General Data Protection Regulation)), amandman u čl. 2 st. 2d).

⁶⁵ Slično kao u Direktivi (čl. 9.), u Uredbi se predviđa da države članice usklađuju putem domaćeg zakonodavnog okvira pravo na zaštitu osobnih podataka s pravom na slobodu izražavanja i informiranja, što uključuje obradu u novinarske svrhe i svrhe akademskog, umjetničkog ili književnog izražavanja i u tu svrhu kada je potrebno predviđaju izuzeća i odstupanja od primjene pravila Uredbe. Detaljnije vidi čl. 85. i razlog 153. Uredbe

online uslugama u osobne svrhe (npr. usluge društvenih mreža) pri čemu se objavljuju tuđi osobni podaci držim da ostaje bitna tema koja zahtijeva daljnji dubinski pregled te istraživanja i na interdisciplinarnoj razini.

Kada je riječ o teritorijalnom području primjene Uredbe u ovim sam se zaključnim napomenama odlučila isključivo usredotočiti na okolnosti njezine primjene na obradu osobnih podataka u okviru aktivnosti poslovnog nastana voditelja obrade ili izvršitelja obrade u EU-u (neovisno o tome vrši li se obrada u EU-u ili ne). Rezultati istraživanja u ovome radu pokazali su, naime, to da je u svrhu pravilne primjene spomenutog pravila bitno i nakon početka primjene Uredbe (dakle i po prestanku važenja Direktive) razmatrati dosadašnja tumačenja odgovarajuće odredbe Direktive i bitnih pojmova za utvrđivanje primjene mjerodavnog prava od strane Suda EU-a kao i pratiti predmete, odnosno nova tumačenja Suda koja se trenutno očekuju.⁶⁶ To i s obzirom na nužno utvrđivanje teritorijalnog područja primjene relevantnih domaćih propisa temeljenih na Uredbi u sličnim specifičnim situacijama. Potrebno je ovdje, naime, imati na umu sve potencijalne situacije kada može doći do pitanja primjene mjerodavnog domaćeg prava temeljenog na Uredbi unutar EU-a. Naime, kako sam ranije napomenula, s obzirom na njezinu pravnu prirodu Uredba za razliku od Direktive više ne sadrži kolizijsko pravilo kojim se utvrđuje mjerodavno pravo određene države članice. To se, međutim, može smatrati i ozbiljnim nedostatkom Uredbe⁶⁷, osobito iz razloga što Uredba dopušta da države članice pod određenim uvjetima propišu ograničenja od primjene pojedinih njenih odredbi u domaćem pravu, kao i iz razloga što ona ostavlja mogućnost državama

⁶⁶ Zahtjev za prethodnu odluku koji je 14. travnja 2016. uputio Bundesverwaltungsgericht (Njemačka) – Unabhängiges Landeszentrum für Datenschutz Schleswig-Holstein protiv Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein GmbH (predmet C-210/16), SL C 260 od 18. srpnja 2016., str. 18.

⁶⁷ Chen, Jiahong, How the best-laid plans go awry: the (unsolved) issues of applicable law in the General Data Protection Regulation, *International Data Privacy Law*, vol. 7, br. 1, 2017., str. 72., <https://doi.org/10.1093/idpl/ipw028> (erratum); izvorni članak objavljen u: *International Data Privacy Law*, vol. 6, br. 4, studeni 2016., str. 310–323., <https://doi.org/10.1093/idpl/ipw020>.

članicama da ograniče primjenu pojedinih odredbi Uredbe tj. donose posebne propise u pojedinim posebnim situacijama obrade osobnih podataka.

Naime, države članice mogu pod određenim uvjetima propisati ograničenja od primjene pojedinih odredbi Uredbe u domaćem pravu (ograničenje opsega obveza i prava iz poglavlja III. Uredbe⁶⁸, poglavlja IV. odjeljka 2 - obavješćivanje ispitanika o povredi osobnih podataka, te poglavlja II. čl. 5. - načela obrade osobnih podataka). Takvim ograničenjem mora se poštovati bit temeljnih prava i sloboda te ono mora predstavljati nužnu i razmjernu mjeru u demokratskom društvu u neku od sljedećih svrha⁶⁹:

- (1) zaštita nacionalne sigurnosti;
- (2) zaštita obrane;
- (3) zaštita javne sigurnosti;
- (4) sprečavanje, istraga, otkrivanje ili progon kaznenih djela ili izvršavanje kaznenopravnih sankcija, uključujući zaštitu od prijetnji javnoj sigurnosti i njihovo sprečavanje;
- (5) zaštita drugih važnih ciljeva od općeg javnog interesa EU-a ili države članice, osobito važnog gospodarskog ili financijskog interesa EU-a ili države članice, što uključuje monetarna, proračunska i porezna pitanja, javno zdravstvo i socijalnu sigurnost;
- (6) zaštita neovisnosti pravosuđa i sudskih postupaka;
- (7) sprečavanje, istraga, otkrivanje i progon kršenja etike za regulirane struke;
- (8) funkcija praćenja, inspekcije ili regulatorna funkcija koja je, barem povremeno, povezana s izvršavanjem službene ovlasti u gornjim slučajevima 1-5 i 7;

⁶⁸ Čl. 12-22 u poglavlju III. Uredbe: odjeljak 2. (Informacije i pristup osobnim podacima); odjeljak 3. (Ispravak i brisanje); odjeljak 4. (Pravo na prigovor i automatizirano pojedinačno donošenje odluka).

⁶⁹ Čl. 23. Vidi i dodatna pojašnjenja svrha u razlogu 73. Uredbe. Konkretni primjeri svrha ograničenja prema tom su recitalu i vođenje javnih registara tj. javne evidencije u svrhu općeg javnog interesa te daljnja obrada arhiviranih osobnih podataka za potrebe pružanja posebnih informacija u vezi s političkim ponašanjem za vrijeme bivših totalitarnih državnih režima.

- (9) zaštita ispitanika ili prava i sloboda drugih; i
- (10) ostvarivanje potraživanja u građanskim sporovima.

Pored navedenih ograničenja koja države članice mogu uvesti u svoj zakonodavni okvir, Uredba ostavlja mogućnost državama članicama da ograniče primjenu pojedinih odredbi Uredbe, odnosno da donose posebne propise u pojedinim posebnim situacijama obrade osobnih podataka (poglavlje IX), konkretno u vezi s:

- a) obradom osobnih podataka i slobodom izražavanja i informiranja (uklj. obradu u novinarske svrhe i svrhe akademskog, umjetničkog ili književnog izražavanja)⁷⁰,
- b) obradom osobnih podataka i javnim pristupom službenim dokumentima⁷¹,
- c) obradom nacionalnog identifikacijskog broja⁷²;
- d) obradom osobnih podataka u kontekstu zaposlenja⁷³;

⁷⁰ Države članice zakonom usklađuju pravo na zaštitu osobnih podataka u skladu s Uredbom s pravom na slobodu izražavanja i informiranja, što uključuje obradu u novinarske svrhe i svrhe akademskog, umjetničkog ili književnog izražavanja. U vezi s obradom koja se obavlja u novinarske svrhe ili u svrhe akademskog, umjetničkog ili književnog izražavanja, države članice predviđaju izuzeća ili odstupanja od poglavlja II. (načela), poglavlja III. (prava ispitanika), poglavlja IV. (voditelj obrade i izvršitelj obrade), poglavlja V. (prijenos osobnih podataka trećim zemljama ili međunarodnim organizacijama), poglavlja VI. (neovisna nadzorna tijela), poglavlja VII. (suradnja i konzistentnost) i poglavlja IX. (posebne situacije obrade) ako su ona potrebna kako bi se uskladilo pravo na zaštitu osobnih podataka sa slobodom izražavanja i informiranja. Detaljnije vidi u čl. 85., te dodatna pojašnjenja u razlogu 153. Uredbe.

⁷¹ Tijelo javne vlasti, javno ili privatno tijelo može otkriti osobne podatke iz službenih dokumenata koje posjeduje to tijelo javne vlasti ili to tijelo u svrhu obavljanja zadaće u javnom interesu u skladu s pravom EU-a ili pravom države članice koje se primjenjuje na to tijelo javne vlasti ili to tijelo kako bi se uskladio javni pristup službenim dokumentima s pravom na zaštitu osobnih podataka u skladu s Uredbom. Čl. 86. Uredbe. Vidi i razlog 154. Uredbe.

⁷² Države članice mogu dodatno utvrditi posebne uvjete za obradu nacionalnog identifikacijskog broja ili kojeg drugog identifikatora opće primjene. U tom se slučaju taj broj, odnosno svaki drugi identifikator opće primjene koristi samo uz primjenu odgovarajućih zaštitnih mjera glede prava i sloboda ispitanika u skladu s Uredbom. Čl. 87. Uredbe.

⁷³ Države članice mogu zakonom ili kolektivnim ugovorima predvidjeti preciznija pravila s ciljem osiguravanja zaštite prava i sloboda u vezi s obradom osobnih podataka zaposlenika u kontekstu zaposlenja, osobito za potrebe zapošljavanja, izvršavanja ugovora o radu, što uključuje ispunjavanje zakonski propisanih obveza ili obveza propisanih kolektivnim ugovorima, za potrebe upravljanja, planiranja i organizacije rada, jednakosti i različitosti na radnome mjestu, zdravlja i sigurnosti na radu, zaštite imovine poslodavca ili klijenta i za potrebe ostvarenja i uživanja prava i koristi iz radnog odnosa, na individualnoj ili kolektivnoj osnovi, te za potrebe prestanka radnog odnosa. Ta pravila uključuju prikladne i posebne mjere za zaštitu ljudskog dostojanstva ispitanika, njegovih legitimnih interesa i temeljnih prava, posebno u odnosu na transparentnost obrade, prijenos osobnih podataka unutar grupe poduzetnika ili grupe poduzeća koja se bave zajedničkom gospodarskom djelatnošću i sustava praćenja na radnom mjestu. Detaljnije vidi u čl. 88., te pojašnjenja u razlogu 155. Uredbe.

e) obradom osobnih podataka u svrhe arhiviranja u javnom interesu, u svrhe znanstvenog ili povijesnog istraživanja ili u statističke svrhe⁷⁴;

f) obradom osobnih podataka i obvezama tajnosti⁷⁵, te

g) postojećim pravilima o zaštiti podataka crkava i vjerskih udruženja.⁷⁶

Naposljetku, ovdje izložene mogućnosti koje Uredba daje državama članicama odražavaju i svu kompleksnost pravnog područja koje je predmet ovog istraživanja uslijed sveprisutnosti aktivnosti obrade osobnih podataka, a u konačnici i velike napore koji su po dugotrajnom zakonodavnom postupku ipak uspješno rezultirali dugo očekivanim novim pravilima donesenim u obliku Uredbe.

⁷⁴ „1. Na obradu u svrhe arhiviranja u javnom interesu, u svrhe znanstvenog ili povijesnog istraživanja ili u statističke svrhe primjenjuju se odgovarajuće zaštitne mjere u skladu s ovom Uredbom u pogledu prava i sloboda ispitanika. Tim zaštitnim mjerama osigurava se da su na snazi tehničke i organizacijske mjere, posebno kako bi se zajamčilo načelo smanjenja količine podataka. Te mjere mogu uključivati pseudonimizaciju, pod uvjetom da se te svrhe mogu postići na taj način. Ako se te svrhe mogu postići daljnjom obradom koja ne dopušta ili više ne dopušta identifikaciju ispitanika, te se svrhe postižu na taj način. 2. Ako se osobni podaci obrađuju u svrhe znanstvenog ili povijesnog istraživanja ili u statističke svrhe, pravom Unije ili pravom države članice mogu se predvidjeti odstupanja od prava navedenih u člancima 15., 16., 18. i 21., uz primjenu uvjeta i mjera zaštite iz stavka 1. ovog članka, u mjeri u kojoj je vjerojatno da bi se takvim pravima moglo onemogućiti ili ozbiljno ugroziti postizanje tih posebnih svrha te su takva odstupanja neophodna za postizanje tih svrha. 3. Ako se osobni podaci obrađuju u svrhe arhiviranja u javnom interesu, pravom Unije ili pravom države članice mogu se predvidjeti odstupanja od prava navedenih u člancima 15., 16., 18., 19., 20. i 21., uz primjenu uvjeta i mjera zaštite iz stavka 1. ovog članka, u mjeri u kojoj je vjerojatno da bi se takvim pravima moglo onemogućiti ili ozbiljno ugroziti postizanje tih posebnih svrha te su takva odstupanja neophodna za postizanje tih svrha. 4. Ako obrada navedena u stavcima 2. i 3. istovremeno služi i drugoj svrsi, odstupanja se primjenjuju samo za obradu u svrhe koje su navedene u tim stavcima.“ Čl. 89., vidi i dodatna pojašnjenja u razlozima 156-163. Uredbe.

⁷⁵ Države članice mogu donositi posebna pravila za utvrđivanje ovlasti nadzornih tijela iz članka 58. stavka 1. točaka (e) i (f) u pogledu voditelja obrade ili izvršitelja obrade koji, na temelju prava EU-a ili prava države članice ili temeljem pravila nacionalnih nadležnih tijela, podliježu obvezi profesionalne tajne i drugim jednakovrijednim obvezama tajnosti, ako je to nužno i razmjerno kako bi se uskladilo pravo na zaštitu osobnih podataka s obvezom tajnosti. Ta se pravila primjenjuju samo na osobne podatke koje je voditelj obrade ili izvršitelj obrade dobio kao rezultat, ili primio tijekom aktivnosti koja je obuhvaćena obvezom tajnosti. Čl. 90., vidi i pojašnjenja u razlogu 164. Uredbe.

⁷⁶ „1. Ako crkve i vjerska udruženja ili zajednice u državi članici primjenjuju, u vrijeme stupanja na snagu ove Uredbe, sveobuhvatna pravila u pogledu zaštite pojedinaca s obzirom na obradu, ta postojeća pravila mogu se i dalje primjenjivati pod uvjetom da se usklade s ovom Uredbom. 2. Crkve i vjerska udruženja koje primjenjuju sveobuhvatna pravila u skladu sa stavkom 1. ovog članka nadzire neovisno nadzorno tijelo koje može biti posebno tijelo, pod uvjetom da ispunjava uvjete utvrđene poglavljem VI. ove Uredbe.“ Čl. 91., vidi i pojašnjenja u razlogu 165. Uredbe.